

Sygn. akt I C 701/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	Sędzia SO Alina Gąsior
Protokolant	stażysta Katarzyna Szymczyk

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z powództwa R. K.

przeciwko (...) Stowarzyszeniu (...) w P.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

1. oddała powództwo,

2. zasądza od powoda R. K. na rzecz pozwanego (...) Stowarzyszenia (...) w P. kwotę 5.417,00 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

Sygn. akt I C 701/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 maja 2017 r. powód R. K., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o pozbawienie wykonalności nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego 20 września 2004 r. przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie o sygn. akt I Nc 73/04 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z uwagi na wygaśnięcie zobowiązania, a także o zasądzenie na rzecz powoda kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż po powstaniu tytułu egzekucyjnego umowa pożyczki oraz umowa poręczenia, będące podstawą wydania tytułu, zostały uznane za nieważne, na skutek czego wygasło zobowiązanie powoda wobec pozwanego (...) Stowarzyszenia (...) w P.

W odpowiedzi na pozew z dnia 27 czerwca 2017 r. pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż powództwo przeciwegzekucyjne nie może zmierzać do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy. Ponadto podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 kwietnia 2000 r. B. P. zawarła z pozwanym (...) Stowarzyszeniem (...) w P. umowę pożyczki nr (...), na podstawie której została jej udzielona pożyczka w wysokości 50.000 zł z przeznaczeniem na rozwój działalności gospodarczej płatnej w 6 transzach do 23 stycznia 2001 r.

/dowód: umowa pożyczki k.8 akt sprawy I C 30/11 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb./

W dniu 19 kwietnia 2000 r. powód R. K. zawarł z Funduszem (...) Stowarzyszenia (...) umowę poręczenia, na mocy której oświadczył, iż poręcza za zobowiązania pożyczkobiorcy do kwoty 50.000 zł, mogące powstać w przyszłości z tytułu udzielonej B. P. pożyczki.

/dowód: umowa poręczenia k.7 akt sprawy I C 30/11 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb./

W dniu 20 września 2004 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie o sygn. akt I Nc 73/04 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym nakazał pozwanym B. P., R. K., S. K. i S. P., aby zapłacili solidarnie (...) Stowarzyszeniu (...) w P. kwotę 50.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 sierpnia 2004 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu. Nakaz zapłaty został doręczony powodowi w dniu 17 września 2004 r. Od powyższego nakazu zarzuty wniósł S. K., powołując się na nieważność umowy poręczenia z uwagi na sfalszowanie przez niego podpisu małżonka. Wyrokiem z dnia 19 października 2007 r. wydanym w sprawie I C 2026/04 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. utrzymał nakaz zapłaty wobec S. K.. Wyrokiem z dnia 7 maja 2008 r. wydanym w sprawie I ACa 238/08 Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację dłużnika.

Nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 19 lutego 2005 r.

/dowód: nakaz zapłaty wraz z klauzulą k.20 akt sprawy I Nc 73/04, potwierdzenie odbioru k.21 akt sprawy I Nc 73/04, wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. wraz z uzasadnieniem k.58-63 akt sprawy I C 2026/04, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi k.99-102 akt sprawy I ACa 238/08/

Postanowieniem z dnia 12 maja 2017 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Tryb. M. D. z wniosku pozwanego wszczął przeciwko powodowi na podstawie powyższego tytułu wykonawczego postępowanie egzekucyjne toczące się pod sygnaturą KM 326/17.

/dowód: zawiadomienie o wszczęciu egzekucji k.7/

Wyrokiem z dnia 11 maja 2010 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie sygn. akt I C 677/09 ustalił w punkcie pierwszym wyroku, iż umowa pożyczki (...) zawarta w dniu 19 kwietnia 2000 r. pomiędzy (...) Stowarzyszeniem (...) w P. a B. P. jest nieważna. Wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 8 listopada 2010 r. sygn. akt II Ca 494/10 oddalono apelację co do punktu 1 wyroku.

/dowód: wyrok Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z 11 maja 2010 r. wraz z uzasadnieniem k.165, k.176 - 184 akt sprawy I C 677/09, wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z 8 listopada 2010 r. wraz z uzasadnieniem k.265-269 akt sprawy II Ca 494/10/

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2011 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie sygn. akt I C 30/11 stwierdził nieważność umowy poręczenia zawartej w dniu 19 kwietnia 2000 r. w P. pomiędzy Funduszem (...) w P. a R. K.. Wyrokiem z dnia 17 września 2012 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie sygn. akt II Ca 499/12 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił. Powództwo wytoczył T. P., który nie był stroną umowy pożyczki ani poręczycielem.

/dowód: wyrok Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z 21 grudnia 2011 r. k.110 akt sprawy I C 30/11, wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z 17 września 2012 r. k. 226 akt sprawy II Ca 499/12/

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie powołanych dowodów. Sąd oddalił wniosek pełnomocnika powoda o załączenie akt prokuratorskich w sprawie Ds. 805/17 dotyczącej wprowadzenia w błąd komornika sądowego przez zlecenie mu egzekucji przeciwko powodowi na podstawie tytułu wykonawczego, o którego pozbawienie wykonalności wnosi, jako że przedmiotem niniejszego postępowania nie jest żądanie powoda z tytułu nienależnego świadczenia i dopuszczenie dowodu ze wskazanych akt jest zbędne.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest bezzasadne.

Powód dochodził pozbawienia tytułu wykonawczego w związku z zaistnieniem wydarzenia po jego powstaniu, wskutek którego ono wygasło. Powód w toku postępowania nie kwestionował dokonania czynności prawnej polegającej na poręczeniu umowy pożyczki.

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 2 kpc dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia m.in. jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Pozwany w toku postępowania podniósł zarzut przedawnienia roszczenia, wskazując iż roszczenia powoda przedawniły się z upływem 10 lat od uprawomocnienia się nakazu zapłaty.

Powództwo przeciwegzekucyjne jest powództwem o ukształtowanie prawa, toczącym się według przepisów o postępowaniu procesowym. Można je wnieść w każdym czasie, gdy tylko tytuł nadaje się do egzekucji. Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego nie ma przy tym charakteru materialnoprawnego, w szczególności nie jest roszczeniem wynikającym z orzeczenia sądowego, jak wskazuje pozwany. Powództwo to jest jedynie uprawnieniem procesowym, środkiem ochrony dłużnika. Natomiast tylko roszczenia materialnoprawne, a nie procesowe ulegają przedawnieniu. Dlatego też w ocenie Sądu zarzut przedawnienia po stronie pozwanego jest nieskuteczny. Niemniej skuteczne powoływanie się na okoliczność upływu terminu przedawnienia przy takim powództwie jest możliwe, jednak przysługuje jedynie dłużnikowi i może dotyczyć jedynie roszczenia, które było stwierdzone tytułem egzekucyjnym. Upływ terminu przedawnienia stanowić może bowiem podstawę powództwa przeciwegzekucyjnego jako zdarzenie, które nastąpiło po powstaniu tytułu egzekucyjnego, a wskutek którego roszczenie nie może być egzekwowane, przy czym musi być on zgłoszony już w pozwie (art. 843 § 3 kpc). Wobec powyższego zarzut pozwanego uznać należy za bezskuteczny.

Przedmiotem powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 kpc jest wykazanie, że sam tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu i rzeczywistemu stanowi rzeczy. Powód oparł swoje żądanie na zdarzeniu w postaci unieważnienia umowy poręczenia. Z ustalonego stanu faktycznego wynika jednak, iż wyrok Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 21 grudnia 2011 r., w którym stwierdzona została nieważność umowy poręczenia powoda, został następnie zmieniony wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 17 września 2012 r. w ten sposób, że powództwo zostało oddalone w całości.

Powództwo opozycyjne nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. Natomiast podnoszona przez powoda nieważność umów pożyczki i poręczenia jako zarzut mógł być podniesiony przed sądem rozpoznającym sprawę o zasądzenie należności z tytułu niespłaconej pożyczki w sprawie sygn. akt I Nc 73/04, której był stroną. Powód nie podjął w toku postępowania obrony pomimo prawidłowego doręczenia odpisu nakazu zapłaty oraz odpisu pozwu z załącznikami, na skutek czego wydany nakaz stał się prawomocny i korzysta z waloru prekluzji. Wskazać należy, iż zasadą jest, że z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia merytorycznego, zarzuty, których podstawą są okoliczności istniejące już w czasie postępowania nie mogą być co do zasady podstawą podważania skutków prawomocnego wyroku, jeżeli nie zostały zgłoszone w trakcie tego postępowania. Prawomocność materialna wyroku pociąga za sobą tzw. prekluzję materiału faktycznego sprawy, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy już w uchwale składu siedmiu sędziów z 16 listopada 1954 r., 1 CO 41/54 (OSNCiK 1956, nr 1, poz. 3), stwierdzając, że wyrok prawomocny ma ten skutek, że prekluduje cały materiał, który przy rozpoznaniu sprawy wchodzi w zakres podstawy faktycznej żądania pozwu, niezależnie od tego, czy został on przedstawiony przez strony w toku postępowania. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności faktyczne i oparte na nich zarzuty istniały w chwili zamknięcia rozprawy, lecz nie zostały przytoczone przez stronę, podlegają one wykluczającemu (prekluzyjnemu) działaniu prawomocności.

Do tej zasady nawiązuje również art. 840 § 1 pkt 2 kpc, który w zależności od chwili zaistnienia wyodrębnia dwie grupy zdarzeń, które mogą być podstawą powództwa opozycyjnego. Pierwsza grupa, to grupa zdarzeń powodujących

wygaśnięcie zobowiązania lub niemożność jego egzekwowania – ta grupa zdarzeń musi powstać po zamknięciu rozprawy. Druga grupa, to zdarzenia polegające na spełnieniu świadczenia, z tym zastrzeżeniem, że zarzut spełnienia świadczenia może być podstawą powództwa opozycyjnego także wtedy, gdy spełnienie świadczenia nastąpiło przed zamknięciem rozprawy. Tylko ta postać wygaśnięcia zobowiązania (spełnienie świadczenia) może być podstawą powództwa opozycyjnego jeśli miała miejsce przed zamknięciem rozprawy, pod warunkiem, że jego zgłoszenie było niedopuszczalne. Wszystkie inne przypadki wygaśnięcia zobowiązania mogą być podstawą powództwa opozycyjnego wyłącznie wtedy, gdy zdarzenie skutkujące wygaśnięciem miało miejsce po zamknięciu rozprawy (Komentarz do art. 840 kpc J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis). W związku z tym, że nieważność umowy dotyczy oceny okoliczności istniejących w chwili jej zawarcia, Sąd nie był władny prowadzić w niniejszej sprawie postępowania dowodowego mającego na celu określenie ważności oświadczenia woli powoda bądź też łączącej się z nim umowy pożyczki, jako że okoliczności te istniały przed wydaniem tytułu egzekucyjnego. Ustalenia w tym zakresie były natomiast możliwe w sprawie I C 2026/04. W sytuacji zaś, gdy powód nie mógł wówczas skorzystać z okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, mógł wystąpić ze skargą o wznowienie postępowania (zwłaszcza po wejściu w posiadanie wyroku unieważniającego umowę pożyczki).

Wniesione przez S. K. zarzuty od nakazu zapłaty w sprawie I C 2026/04 dotyczące okoliczności podrobienia podpisu małżonka były wspólne z zarzutami, które mógł wnieść powód i zostały prawomocnie rozstrzygnięte. Szczegółowe rozważania w zakresie zarzutów wspólnych podjął Sąd Apelacyjny w Łodzi w sprawie I ACa 843/13 ze skargi B. P. o wznowienie postępowania przeciwko pozwanemu. Sąd Apelacyjny w Łodzi wskazał, że dłużnik solidarny, w stosunku do którego uprawomocniło się orzeczenie uwzględniające powództwo, może żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności na tej podstawie, że następnie zostało prawomocnie oddalone powództwo wierzyciela w stosunku do innego dłużnika solidarnego na skutek uwzględnienia zarzutu wspólnego dłużnikom solidarnym. Taka sytuacja w niniejszej sprawie jednak nie zachodzi, gdyż nakaz zapłaty został utrzymany w mocy w stosunku do dłużnika solidarnego, jak również powód w niniejszej sprawie powołuje się na okoliczność nieważności umowy pożyczki a co za tym idzie umowy poręczenia, które nie były podniesione przez S. K..

Niejako na marginesie wskazać należy, iż powód mimo trwającego postępowania egzekucyjnego posiadał interes w wytoczeniu powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 kpc. Sąd Najwyższy, na tle sprawy dotyczącej ustalenia nieważności umowy poręczenia, w wyroku z dnia 24 maja 2005 r., V CK 644/04. przyjął, że inne są skutki wydania orzeczenia ustalającego nieważność oświadczeń woli (art. 189 kpc) oraz orzeczenia pozbawiającego wykonalności istniejący tytuł wykonawczy (art. 840 § 1 kpc), a także odmienny jest charakter tych orzeczeń. Orzeczenie pozbawiające tytuł wykonawczy wykonalności ma charakter konstytutywny; orzeczenie ustalające nieważność złożonych oświadczeń woli (nieistnienie stosunku prawnego) - deklaratywny. Orzeczenie pozbawiające tytuł wykonawczy wykonalności ma charakter konstytutywny; orzeczenie ustalające nieważność złożonych oświadczeń woli (nieistnienie stosunku prawnego) - deklaratywny. Orzeczenie pozbawiające tytuł wykonawczy wykonalności nie rozstrzygnie, czy złożone oświadczenia woli zachowały ważność, czy też zostały skutecznie unieważnione. Wprawdzie bowiem w toku postępowania wszczętego na podstawie art. 840 § 1 kpc sąd musi ustalić, czy zachodzą przesłanki do wydania orzeczenia pozbawiającego tytuł wykonawczy wykonalności, ale ustalenia te nie znajdują odzwierciedlenia w sentencji orzeczenia. Orzeczenie takie nie będzie zatem stanowiło podstawy np. wykreślenia hipoteki. Sąd powyższe stanowisko w pełni podziela. Powód, mimo wszczęcia przeciwko niemu egzekucji i otwarcia się możliwości wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego, miał zatem interes prawny w dochodzeniu ustalenia, że nie istnieją stosunki prawne pomiędzy nim a pozwanym, jednakże powinien wykazać, z jakich przyczyn wytoczenie innego powództwa (o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności) nie zapewniłoby mu pełnej ochrony prawnej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd oddalił powództwo.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Na kwotę tę składają się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 5.400 zł ustalony na podstawie § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804) oraz koszt opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.